

LITTERATURGUIDE

Maria Louise Bjørn Bjerrum & Lisa Gardum Andersen

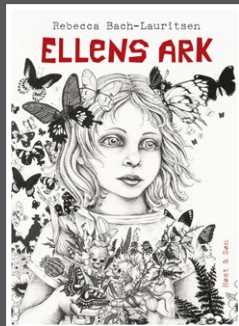
Når livet gør ondt – om børns sorg

Synne Lea & Stian Hole: **Du og jeg** (2018)

Rebecca Bach-Lauritsen: **Ellens Ark** (2014)

Anita Krumbach: **Hvis Cilla kunne se mig nu** (2019)

Lone Elmstedt Bild: **Hvis bare det var en drøm** (2018)

Når livet gør ondt – om børns sorg

Litteraturguide til Synne Lea & Stian Hole: *Du og jeg* (2018),

Rebecca Bach-Lauritsen: *Ellens Ark* (2014), Anita Krumbach: *Hvis Cilla kunne se mig nu* (2019) og Lone Elmstedt Bild: *Hvis bare det var en drøm* (2018).

© Maria Louise Bjørn Bjerrum & Lisa Gardum Andersen og

Høst & Søn/ROSINANTE & CO, København 2019

1. udgave, 2019

Bogforsider: Stian Hole, Julie Nord/Jette Aagaard Enghusen

og Alette Bertelsen/Aletteb.dk

Grafisk tilrettelæggelse: Christensen Grafisk

Høst & Søn er et forlag i ROSINANTE & CO
Købmagergade 62, 3. | DK-1150 København K
rosinante-co.dk

Indhold

- 5 **Om denne litteraturguide**
- 6 Perspektiverende læsning

- 8 ***Du og jeg* af Synne Lea (tekst) og Stian Hole
(illustrationer) Oversat fra norsk af Naja Marie Aidt**
- 8 Kort præsentation af værket
- 9 Læringsmål for undervisningsforslag til *Du og jeg*
(mellemlinnet og udskoling)
- 9 Elevopgaver til *Du og jeg*
- 9 Før du læser
- 10 Mens du læser
- 13 Efter du har læst

- 15 ***Ellens Ark* af Rebecca Bach-Lauritsen**
- 15 Kort præsentation af værket
- 15 Læringsmål for undervisningsforslag til *Ellens Ark*
(mellemlinnet)
- 16 Elevopgaver til *Ellens Ark*
- 16 Før du læser
- 17 Mens du læser
- 18 Efter du har læst

- 19 ***Hvis bare det var en drøm* af Lone Elmstedt Bild**
- 19 Kort præsentation af værket

- 19 Læringsmål for undervisningsforslag til *Hvis bare det var en drøm* (de ældste elever i mellemtrinnet og de yngste udskolingselever)
- 20 Elevopgaver til *Hvis bare det var en drøm*
  - 20 Før du læser
  - 20 Mens du læser
  - 22 Efter du har læst

- 24 ***Hvis Cilla kunne se mig nu af Anita Krumbach***
- 24 Kort præsentation af værket
- 24 Læringsmål for undervisningsforslag til *Hvis Cilla kunne se mig nu* (udskolingene)
- 25 Elevopgaver til *Hvis Cilla kunne se mig nu*
  - 25 Før du læser
  - 25 Mens du læser
  - 29 Efter du har læst

Om denne litteraturguide

Sorg kan udtrykkes og behandles på mange forskellige måder, også i børnelitteraturen. I denne litteraturguide findes undervisningsforslag til fire værker, der på hver sin måde tematiserer sorg og bearbejdelse af sorgen. For hvert undervisningsforløb indledes med en kort præsentation af den bog, der skal arbejdes med, efterfulgt af undervisningsforslag, der er henvendt direkte til eleven og indeholder hhv. förlæsningsopgaver, opgaver og nedslag til selve læsningen samt opgaver til fortolkningsarbejdet efter læsning. Udover arbejdet med temaet sorg har opgaverne til hvert enkelt værk et eller flere særlige fokuspunkter, afledt af værkets form og/eller indhold. De fire forløb henvender sig til forskellige målgrupper, men kan i nogle tilfælde anvendes på flere klassetrin.

I billedbogen *Du og jeg* af Synne Lea og Stian Hole skal eleverne arbejde med hele ikonoteksten, altså værkets samlede udtryk. I tekst og i billeder findes et væld af symboler, og i samspillet mellem dem opstår nye/andre symboler. Med udgangspunkt i fire udvalgte opslag lægger opgaverne op til, at eleverne undersøger, analyserer og fortolker symbolerne for at komme nærmere værkets behandling af temaet sorg. Undervisningsforløbet kan anvendes både på mellemtrinnet og i udskoling, under forudsætning af at læreren tilrettelægger undervisningen og udvælger opgaver, der passer til det givne klassetrin og elevernes erfaring med at arbejde med billedbøger.

Romanen *Ellens Ark* af Rebecca Bach-Lauritsen lægger med kortformen og de mange tomme pladser, både indholdsmæssigt og konkret visuelt på siderne, op til, at eleverne arbejder med alt det, som ikke står skrevet sort på hvidt. Dette skal de blandt andet gøre i meddigtningsopgaver, der tager afsæt i et grundigt før læsningsarbejde med både titlen og forsidebilledet. Dette undervisningsforløb henvender sig til mellemtrinnet.

Arbejde med metafiktion, symbolske ledetråde og sproglige virkemidler er omdrejningspunktet for opgaverne til *Hvis bare det var en drøm* af Lone Elmstedt Bild. Her spiller før læsningsarbejde med både titlen og forsidebilledet også en vigtig rolle. Undervisningsforløbet henvender sig til de ældste elever i mellemtrinnet og de yngste udskolings elever.

Anita Krumbachs roman *Hvis Cilla kunne se mig nu* indeholder mange sammenligninger, derfor er der i undervisningsforslagene hertil særligt fokus på arbejde med dette sproglige virkemiddel med udgangspunkt i udvalgte citater. Desuden skal eleverne her arbejde med symboler i både form og indhold. Dette undervisningsforløb henvender sig udskolingen.

Perspektiverende læsning

I både mellemtrinnet og udskolingen er der godt danskfagligt udbytte af at arbejde med flere værker, der behandler den samme tematik på forskellige måder, både i forhold til indhold og form: Hvordan formidles sorg i en billedbog, i en kortroman med tomme pladser, i en metafiktiv roman og i en roman med sammenligninger som sprogligt virkemiddel? Ud over de værker, som behandles i denne litteraturguide, er billedbøgerne *And*, *Døden og tulipanen* af Wolf Erlbruch (2007) og

Annas himmel af Stian Hole (2013) oplagte bud på bøger, der tematiserer død. Begge bøger kan læses og arbejdes med på flere klassetrin alt efter hvilket fokus, der lægges i analyse- og fortolkningsarbejdet.

***Du og jeg* af Synne Lea (tekst) og Stian Hole (illustrationer)**

Oversat fra norsk af Naja Marie Aidt

Kort præsentation af værket

Billedbogen *Du og jeg* er skrevet og illustreret af det norske makkerpar Synne Lea og Stian Hole, som også står bag den illustrerede digtsamling *Nattevagt* (2014). I begge bøger præsenteres vi for en jeg-fortæller, som læseren er i øjenhøjde med. *Du og jeg* behandler svære temaer som angsten for det uvisse, døden og sorgen, og berører, hvor svært det kan være at forholde sig til og tale om.

I mange moderne billedbøger udspilles en del af handlingen også i illustrationerne, der i dette tilfælde er fyldt med symbolik og en detaljerigdom, som det er oplagt at arbejde grundigt med. *Du og jeg* behandler den sorg, som barnet oplever i forbindelse med bevidstheden om sin bedstefars alderdom og at han snart skal dø. Sammen tager de to og jeg-fortællerens lillebror på en sidste sejltur i bedstefarens robåd. Undervejs på denne tur får børnene og bedstefaren talt om den uundgåelige død. Vi bliver på smuk og underfundig vis inviteret ind i det sjælesørgende, forløsende og fantasifulde univers, som de tre oplever sammen på havet. Fortællingens slutning er åben for fortolkning, idet det ikke står direkte, at bedstefaren dør. Men i børnenes dialog og billedernes symbolske elementer på sidste opslag, antydes det, at bedstefaren ikke er hos børnene længere.

Læringsmål for undervisningsforslag til *Du og jeg* (mellem-trinnet og udskolingen)

- ◆ Jeg kan forklare, hvordan temaet sorg kommer til udtryk i *Du og jeg*.
- ◆ Jeg kan forstå og fortolke symboler i både tekst og billeder og i samspillet mellem dem.

Elevopgaver til *Du og jeg*

Før du læser

- ◆ For- og bagside
  - Fold bogen ud, så for- og bagsiden udgør ét helt billede:
    - Hvad ser du under havets overflade?
    - Hvad ser du over havets overflade?
    - Hvilke modsætninger findes under og over havets overflade?
    - Hvem tror du, vi ser i robåden på billedet?
    - Foran robåden ses to isbjerge. Hvilken symbolsk betydning kan de have? Hvad symboliserer isbjerge ofte på billeder og i litteratur?
    - Hvilke farver ses på billedet? Hvilken stemning skaber disse farver?
    - Se på detaljerne under havets overflade. Hvilke elementer hører normalt til andre steder end i havet? Hvorfor tror du, at de alligevel er tegnet der?
    - Undersøg, hvad flere af elementerne under og over havet kan symbolisere, for eksempel en hvid fugl, gopler, liljer, havet og fisk.
- ◆ Titlen *Du og jeg*
  - Lav en hurtigskrivning på 5 minutter ud fra titlen *Du og jeg*: Hvad kan bogen handle om?

- Ordene »du og jeg« vil for nogle lede tankerne mod Emil fra Lønneberg og hans venskab med karlen Alfred. Undersøg deres venskab. Du kan eventuelt google det, hvis du ikke kender det. Nedskriv derefter mindst fem adjektiver, der beskriver, hvordan Alfred og Emil har det med hinanden.

◆ Titelbladet

- Se på titelbladet, hvor en hånd holder en båd med et verdenskort som sejl:
  - Hvem tror du denne hånd tilhører? Hvorfor?
  - Hvorfor er sejlet et verdenskort?
  - Hvilken forfatning er båden i? Hvordan kan det tolkes?
  - Hvilken farve er båden? Kan denne farve have en symbolsk betydning? Hvilken?

Mens du læser

Mens du læser billedbogen, skal du opholde dig ved forskellige elementer i både teksten og i billederne. Forhold dig til nedenstående spørgsmål, og notér, hvis der er andet, du undrer dig over undervejs:

◆ Opslag 1

- Læs teksten på højre side af opslaget:
  - Tror du, pigen har ret i, at bedstefaren vil vide, hvad hun tænker på? Hvorfor/hvorfor ikke?
  - Hvad tror du, pigen tænker på?
  - Hvad tror du, bedstefaren mener med, at det er lige meget, hvad de snakker om?
  - Hvorfor mon pigen ikke mener, at det er sandt, at det er lige meget, hvad de snakker om?
  - Hvilke sanser taler forfatteren Synne Lea til i teksten? Kom med eksempler.

- Se på billedet:
  - Hvilke personer ses på billedet? Hvordan har personerne det? Hvordan kan du se det?
  - I vindueskarmen ses en globus og bedstefaren ligger på et kort. Hvorfor tror du, at disse elementer er med på billedet?
  - Læg mærke til billederne på væggen. Hvad tror du, de forestiller? Hvorfor er de i sort/hvid?
  - Hvilke ting ses i vindueskarmen ud over globussen?
  - Find modsætninger i billedet. For eksempel i farver eller stemninger.
- ◆ Sidste opslag
  - Se på billedet:
    - Sammenlign billedet med det første opslag i bogen. Hvordan kan du se, at vi opholder os i det samme rum? Hvordan er farverne sammenlignet med det første opslag? Hvad gør disse farver ved stemningen? Læg mærke til tingene i vindueskarmen og til stearinlyset, der nu er tændt. Hvorfor tror du, stearinlyset er tændt? Hvad kan det symbolisere?
    - Læg mærke til billederne på væggen. Er det de samme billeder som på første opslag? Hvorfor ser vi nu disse billeder? Hvad kan det symbolisere?
    - Lillebroren står med en båd under armen. Har du set denne båd før? Hvad kan den symbolisere? Hvad symboliserer både/skibe generelt?
  - Læs teksten på venstre side af opslaget:
    - *Det skal være en båd, vi kan bruge til at besøge bedstefar med,* siger lillebroren. Hvor er bedstefaren nu, siden han siger dette? Er der noget på billedet, der understøtter det, du tror?

- Pigen siger, at det ikke går med båden, hvortil lillebroren svarer, at det er fint at tænke på, og pigen svarer: *Ja. Og det lyser.* Hvad tror du, de mener med dette? Hvorfor er det fint at tænke på en båd, der kan sejle dem til bedstefaren? Og hvordan kan det forstås, at det lyser? Hvad synes du om børnenes samtale?
- Hvordan tolker du slutningen? Inddrag både teksten og billedet på sidste opslag.
- ◆ Opslag 4
  - Læs teksten på venstre side. Hvad tror du, bedstefaren mener med: *Så længe du bliver ved med at ro, [...] så kommer og går øerne. Sådan er det også med venner?*
  - Undersøg illustrationen. Hvad ses på opslaget? Hvilken sammenhæng er der mellem de mange ansigter og teksten?
  - Søg på billeder af Virginia Woolf og Freud. Kan du se en sammenhæng mellem dem og personerne på illustrationen?
  - Hvilken sammenhæng er der mellem bedstefarens ord og illustrationen?
  - Hvilken stemning skaber farvenuancerne på opslaget?
  - Hvilket billedperspektiv er anvendt på illustrationen? Er dette med til at understøtte stemningen på opslaget? Begrund dit svar.
  - Hvordan passer stemningen i farverne og perspektivet til teksten og illustrationen?
- ◆ Opslag 8
  - Undersøg illustrationen på opslaget. Lav en liste med de elementer, du ser.
  - Hvad forestiller opslaget? Hvad kan elementerne på opslaget symbolisere?

- Læg mærke til bygningerne på skibet på venstre side. Hvilken forskel er der på dem? Hvilken betydning kan det have?
- På højre side af opslaget er et fyrtårn. Undersøg, hvad fyrtårnet kan symbolisere. Hvilken sammenhæng kan denne betydning have med det, du har læst af værket indtil nu?
- Læs teksten. Bedstefaren sammenligner natten med den dybeste lomme i sine bedste bukser. Hvilken sammenhæng er der mellem illustrationen og teksten?

Efter du har læst

- ◆ Vend tilbage til dit forlæsningsarbejde.
  - Hvordan forstår du nu billedet på forsiden, titlen og titelbladet?
  - Kan du sammenligne Emil fra Lønneberg og Alfreds venskab med pigens og bedstefarens forhold? Hvordan?
- ◆ Find opslag 21, hvor der er et nærbillede af pigen i styrtregn, og opslag 22, hvor båden ses på det grå hav og i regn. Begge opslag er uden tekst.
  - Opslag 21: Skriv pigens inderste tanker. Hvordan har hun det? Skriv som jeg-fortæller.
  - Opslag 22: Skriv en tekst, som du synes passer til handlingen og stemningen på billedet. Skriv, så det passer sammen med Synne Leas skrivestil.
- ◆ Vælg et eller to opslag, som du synes særligt godt om. Lav en analyse og en fortolkning af både teksten og billedet på opslagene, hvor du kommer ind på blandt andet indhold og symboler. Præsenter dit arbejde for klassen.
- ◆ Undervejs i fortællingen leger lillebror, pigen og bedstefaren ordlege med særlige bogstaver, for eksempel på opslag 3 og 6.

- Vælg nogle bogstaver, og find både ord og vendinger, som passer sammen med *Du og jeg*. Det kan for eksempel være ord, der fortæller om personernes forhold, hvordan de har det med hinanden, symbolikken i billederne eller andet.

Ellens Ark af Rebecca Bach-Lauritsen

Kort præsentation af værket

Ellens Ark er en kortroman om pigen Ellen, der en dag kommer hjem fra skole og finder sin lillebror David død på gulvet i entreen. I værket beskrives Ellen og hendes forældres kamp for at bearbejde den sorg, de oplever. *Ellens Ark* er skrevet i en ultrakort form, hvor nogle kapitler kun er på en enkelt eller ganske få linjer. Undervisningsforslagene nedenfor er derfor udarbejdet med henblik på elevernes fortolkning af de tomme pladser og symbolikken i dette stilistiske greb.

Kunstneren Julie Nord har illustreret bogens forside. Hun er kendt for sine detaljerede malerier, hvor et væld af symboler præger værkernes udtryk. Med hendes udstilling *Just Like Home* på Kunstforeningen Gl. Strand i 2014 undersøgte Julie Nord familien som konstruktion. Forsideillustrationen på *Ellens Ark* er et udsnit af værket *Illustration for a lost Tale* fra 2005.

Læringsmål for undervisningsforslag til *Ellens Ark* (melletrinnet)

- ◆ Jeg kan forklare, hvordan temaet sorg kommer til udtryk i *Ellens Ark*.
- ◆ Jeg kan forstå og fortolke de tomme pladsers betydning.

Elevopgaver til *Ellens Ark*

Før du læser

- ◆ Undersøg bogens forsidebillede. Hvad tror du, værket handler om?
  - Pigen på forsiden er omgivet af en masse sommerfugle. Undersøg, hvad sommerfuglen symboliserer. Hvilken effekt kan denne symbolske betydning have for handlingen?
  - Pigen står med en blomsterbuket, hvor der blandt blomsterne er dødningehoveder. Hvilken betydning kan de have for værkets handling?
  - Hvordan vil du beskrive pigens ansigtsudtryk? Hvordan tror du, hun har det?
- ◆ Titlen *Ellens Ark* er skrevet med rødt. Hvad symboliserer denne farve?
  - Tænk over ordet *ark*. Hvad er en ark? Hvilken betydning tror du, det kan have for værkets handling?
  - Kender du andre historier om en ark? Hvilken?
- ◆ Forsiden på *Ellens Ark* er illustreret af kunstneren Julie Nord. Hun er kendt for sit detaljerede billedunivers og sin undersøgelse af familien. Gå ind på Julie Nords hjemmeside julienord.dk og undersøg, hvad der kendetegner hendes temaer og billedunivers. Du kan også gå ind på Kunstforeningen Gl. Strands hjemmeside glstrand.dk og undersøge beskrivelsen af udstillingen *Just Like Home*.
  - Kan Julie Nords temaer og billedunivers have en medbetydning i forhold til værkets handling?
- ◆ Læs bagsideteksten og lav en 10 minutters hurtigskrivning om, hvad du tror, bogen handler om. Inddrag dine noter fra ovenstående opgaver som inspiration.

- ◆ Kig på bogens forsats. Hvilken symbolsk betydning kan den røde farve have for handlingen? Inddrag dine besvarelser fra de tidligere opgaver.

Mens du læser

- ◆ Første kapitel *Entre*, side 5
Skriv sammen to og to en tekst, der udfylder de tomme pladser i kapitlet. I kan inddrage disse arbejdsspørgsmål:
  - Hvem er det, der kommer ind i entreen?
  - Hvordan tror I, at personen/personerne har det ved det syn, de møder i entreen? Beskriv følelserne.
  - Hvordan reagerer personen/personerne på synet? Beskriv reaktionerne.
- ◆ *Kontaktbog*, side 10
  - Skriv kontaktbogsteksten færdig.
  - Lav en illustration af den/dem, der skriver i kontaktbogen, hvor du får personernes følelser og stemningen i hjemmet med. Brug gerne symboler, som Julie Nord har gjort det på forsidebilledet.
  - Hvorfor tror du, at dette kapitel slutter, som det gør? Hvilken symbolsk betydning kan det have?
- ◆ *Billedkunst og Geografi*, side 13-14
Her er Ellen tilbage i skolen efter dødsfaldet, og hendes sorg flettes ind i kapitlernes handling.
  - Hvorfor tror du, at Ellens lærer, Jette, reagerer, som hun gør?
  - Hvorfor kan Ellen godt lide, at der er en skala for, hvor frygteligt noget er?
- ◆ *Hus og Cornflakes* side 16-17 og *Syndfloden* side 21
  - Hvorfor tror du, at Ellens hus styrter sammen om natten? Hvad menes der med dette?
  - Hvilken sammenhæng er der mellem *Hus* og *Syndflod*?
  - Hvordan kommer morens sorg til udtryk i *Cornflakes*?

- ◆ *Vidne*, side 22-24
  - Lav en billedfrise, altså en række billeder, som illustrerer handlingen i kapitlerne.
- ◆ *Enebarn og Vantesnor*, side 26-27
  - Hvordan kommer temaet sorg til udtryk i disse kapitler?
- ◆ *Kiste*, side 37 og 45
  - Hvordan er sammenhængen mellem disse to kapitler?
  - Hvad tror du, Ellen tænker? Hvorfor tænker hun sådan?
- ◆ *Af jord, Til jord og Himlen*, side 52-54
  - Hvilken sammenhæng er der mellem titlerne på disse tre kapitler?
  - Hvorfor tror du, at Ellen lægger sig ud på den kolde jord?
- ◆ Sidste kapitel *Ark*, side 65
  - Hvordan forstår du slutningen? Er David levende, eller besøger han Ellen efter døden?
  - Hvorfor tror du, værket slutter sådan?

Efter du har læst

- ◆ Kompositionen i værket veksler mellem, hvordan Ellen og hendes forældre håndterer tabet af David om dagen, og hvad Ellen oplever om natten.
  - Genlæs kapitlerne, der beskriver Ellens sorgbearbejdelse om dagen. Hvordan beskrives sorgen her? Hvad kendetegner kapitlerne?
  - Genlæs kapitlerne, der beskriver Ellens sorgbearbejdelse om natten. Hvordan beskrives sorgen her?
  - Hvad er forskellen på beskrivelserne om dagen og natten?
  - Hvorfor tror du, der er denne forskel?
- ◆ Hvorfor tror du, at Rebekka Bach-Lauritsen har skrevet bogen i denne korte form? Hvilken symbolsk betydning kan al den »tomme plads« på siderne have for værkets handling?
- ◆ Passede dine analyser før læsningen med værkets faktiske handling, eller var der forskel? Hvilken?

Hvis bare det var en drøm af Lone Elmstedt Bild

Kort præsentation af værket

Hvis bare det var en drøm er en filosofisk bog om at miste kontrollen over sit eget liv, men også om at finde tilbage til sig selv og sin egen historie. Og så er det en hyldest til fiktionen og læsningens magi.

Olga er en helt almindelig pige, som lever et helt almindeligt liv. I hvert fald lige indtil veninden Vera udsættes for en ulykke, og en fremmed pige pludselig dukker op hjemme hos Olga og påstår, at hun ikke aner, hvordan hun er havnet dér, eller hvordan hun kommer hjem igen. Samtidig lader pigen til at vide alt om Olgas tanker, familie og venner. Det bliver begyndelsen på den gådefulde færd og fortælling, som læseren sammen med Olga skal finde rundt i. For hvad er virkelighed, og hvad er fiktion?

Læringsmål for undervisningsforslag til *Hvis bare det var en drøm* (de ældste elever i mellemtrinnet og de yngste udskolingselever)

- ◆ Jeg kan forklare, hvordan temaet sorg kommer til udtryk i *Hvis bare det var en drøm*.
- ◆ Jeg kan forstå, hvad metafiktion betyder, og fortolke ledetråde i teksten.

Elevopgaver til *Hvis bare det var en drøm*

Før du læser

- ◆ Titlen *Hvis bare det var en drøm*: Hvad får ordene dig til at tænke på? Hvad tror du, bogen handler om ud fra titlen?
- ◆ Se på omslaget. Hvad forestiller motiverne? Hvordan kan omslaget hænge sammen med dine tanker om handlingen ud fra titlen?

Mens du læser

- ◆ Sproget
  - Læg undervejs i din læsning mærke til sproglige gentagelser. Hvad gør det for din læseoplevelse? Se for eksempel side 6: *Vi taler om ...*
  - Læg undervejs i din læsning mærke til sproglige billeder. Hvad gør det for din læseoplevelse? Se for eksempel side 5: *Klokken ringer. Et afløb er blevet åbnet, og vi er vandet, der strømmer ud. Alt er flydende og let. Lyset, livet, kroppe. Sommerferielet.*
- ◆ Forudgreb og ledetråde
  - Notér, når du støder på ledetråde, der kan indikere, hvem Sif virkelig er, og om hun fortæller sandheden.
  - Notér også, når du læser noget, du undrer dig over.
- ◆ Personbeskrivelser
  - Hvordan er Olga? Hvor bor hun? Hvordan er hendes forhold til Vera? Hvordan har hun det? Skriv notater undervejs, når du finder eksempler i teksten, der viser det.
  - Hvordan er Sif? Hvor bor hun? Hvordan har hun det? Skriv notater undervejs, når du finder eksempler i teksten, der viser det.

- ◆ **Modsætninger**
  - Hvilke modsætninger findes i bogen? Undersøg dette både på det sproglige plan, i personbeskrivelserne og i handlingen. Skriv ned undervejs.
- ◆ **Skriv ned, hvis der er flere ting, du lægger særligt mærke til under din læsning. Forhold dig til følgende spørgsmål:**
  - Side 27: Tror du, Sif taler sandt? Hvorfor skulle hun lege, at hun er kommet ind i Olgas liv?
  - Side 46: Hvorfor taler Olga ikke om Vera? Hvorfor vil hun ikke besøge hende?
  - Side 51: *Alting bliver mere og mere tørt og blegt. Selv farverne synes at blive svagere.* Hvorfor mon? Hvorfor har Olga aldrig været i udkanten af byen før? Hvorfor har hun aldrig tænkt over det?
  - Side 53: *Selv himlen fader ud og forsvinder.* Hvad foregår der? Hvorfor er det sådan?
  - Side 54: *Tror du vi er blevet sindssyge? Begge to?* Hvad tror du? Er Olga og Sif sindssyge?
  - Side 66: *Rummet bliver til rum. Tingene til ting. Tanken.* Hvad menes der med dette, tror du?
  - Side 67: Olga og Sif beslutter at gå på skolebiblioteket for at finde bogen. Er det en god idé? Hvad ville du have gjort, hvis du var dem?
  - Side 69: Hvis det er rigtigt, at bogen findes, hvem tror du så, forfatteren er? Hvad tænker du om Sifs beskrivelse af, hvordan bogen ser ud?
  - Side 74: *Hvis bare det var en drøm* er både titlen på den bog, du er i gang med at læse og den bog, Sif læser. Skriv, hvad du tænker om denne information. Hvordan tror du, at bogen ender?

- Side 77-80: Diskuter med en klassekammerat eller reflekter selv over det, Grete fortæller på disse sider. Er det noget, du kan genkende? Kom gerne med eksempler.
- Side 80-83: Hvem er *Historiens Vogter*?
- Side 83: Tror du også, at Sif findes i en bog, som Grete siger? Hvorfor vil Sif ikke se sin bog?
- Side 92: Har Sif ret i, at det er kujonagtigt, at Olga ikke besøger Vera?
- Side 94-97: Hvad får du at vide om Sif? Hvorfor hedder hendes bog *Itu*? Hvorfor reagerer Olga, som hun gør på Sifs fortælling?
- Side 98: Hvorfor tror du, at Olga tager tilbage til det sted, hvor ulykken med Vera skete?
- Side 101: *Jeg tænker på, om det her også står i den. Om nogen sidder og læser den i dette øjeblik. Læser det, der sker lige nu. Hvad tænker de om mig? Hvad synes de, jeg skal gøre?* Hvad tænker du om Olga? Hvad synes du, hun skal gøre?
- Side 120: *Puden ligger på gulvet. Sengen er tom.* Hvor er Sif?
- Side 123: Da Olga læser en passage af Sifs bog for Vera, er det som om teksten er ændret lidt; beskrivelsen af Sifs fars kæreste minder om Olgas mor. Hvad tænker du om dette?

Efter du har læst

- ◆ Vend tilbage til dit forlæringsarbejde. Handlede bogen om det, du tænkte, før du læste?
- ◆ Hvordan forstår du bogens slutning? Hvad tror du, der kommer til at ske videre? Tal med en klassekammerat om dette, eller skriv det ned.

- ◆ Komposition: Dan dig et overblik over bogens opbygning. Du kan inddele handlingen i tre dele og give dem hver sin overskrift, eller du kan sætte handlingen ind i berettermodellen. Hvor er for eksempel point of no return? Hvor er klimaks?
- ◆ Undersøg selv eller få din lærer til at forklare, hvad begrebet *metafiktion* betyder. Hvordan kan *Hvis bare det var en drøm* siges at være en metafiktiv bog? Find konkrete steder i teksten, der viser dette. Se for eksempel på side 84.
- ◆ Nogle temaer i bogen er skæbnen, sorg og venskab. Hvordan kommer disse temaer til udtryk? Kom med eksempler fra teksten.
- ◆ Skriveøvelser:
  - Forestil dig, at Olga læser i din bog og ikke i Sifs på side 94. Hvad ville der stå? Begynd dit skriv med: »Bogen starter med ... «
  - Den sidste side i Sifs bog er blank. Skriv den sidste side. Lad dig inspirere af forfatter Lone Elmstedt Bilds skrivestil og brug blandt andet dine noter fra arbejdet med sproget, mens du læste.
  - Skriv en tekst med overskriften »Man kan ikke bare stikke af fra sin fortælling«. Forestil dig, at teksten skal trykkes i et ungdomsblad eller et blad for større børn.
  - Skriv en tekst, hvor du diskuterer skæbnen. Tror du på skæbnen? Hvorfor/hvorfor ikke? Hvad er det modsatte af skæbne?

Hvis Cilla kunne se mig nu **af Anita Krumbach**

Kort præsentation af værket

Hvis Cilla kunne se mig nu handler om Solvej og hendes familie, der befinder sig i en fastlåst tilstand af sorg efter at Cilla, Solvejs storesøster, er død i et trafikuheld. Cilla var for Solvej et naturligt centrum, et forbillede og hendes tætteste og eneste rigtige ven, og Solvej har nu svært ved at finde fodfæste i livet.

Vi møder familien to år efter Cillas død, hvor de tilbringer en uge i Sverige og ufrivilligt har Cillas ekskæreste, Eddie, med. Det bliver en ferie, hvor de må forholde sig til deres tab og følelser, da Eddie er vendt tilbage efter to års udlandsrejse og pludselig forstyrrer det følelsesmæssige vakuum, de alle befinder sig i. I løbet af denne uge i Sverige tænker Solvej tilbage på opvæksten med Cilla, på hendes bratte exit fra barndomshjemmet, da hun flyttede sammen med Eddie, og bliver i mødet med en svensk familie klogere på sig selv.

Læringsmål for undervisningsforslag til *Hvis Cilla kunne se mig nu* (udskolingen)

- ◆ Jeg kan forklare, hvordan temaet sorg kommer til udtryk i *Hvis Cilla kunne se mig nu*.
- ◆ Jeg kan forstå og fortolke sammenligninger som sprogligt virkemiddel.

Elevopgaver til *Hvis Cilla kunne se mig nu*

Før du læser

- ◆ Undersøg bogens for- og bagside ved at slå værket op, så du kan se begge sider samtidig.
  - Lav en liste med de elementer, du ser på illustrationen.
  - Undersøg, hvad en sommerfugl symboliserer, og skriv den symbolske betydning ned.
  - Romanens for- og bagside er domineret af den mørkeblå farve. Hvilken stemning skaber denne farvesætning for fornemmelsen af værket?
  - Læs bagsideteksten og lav en 5 minutters hurtigskrivning om, hvad du tror værket handler om, ud fra den information du får på for- og bagsiden.

Mens du læser

Anita Krumbach benytter mange sammenligninger til at beskrive personer, følelser og situationer. I de følgende opgaver skal du arbejde med disse sammenligninger og undersøge, hvilken betydning de har for læserens oplevelse af personernes sorg og deres individuelle håndtering af denne.

- ◆ Beskrivelser af værkets personer:
  - Side 6 beskriver Solvej sig selv og veninden Pil som to modsætninger. Hvad siger nedenstående citat om hendes oplevelse af sig selv og af Pil?
Pil var som en nytårsaften. En hvislen i luften. Pludselig eksplosion. Allermest gav hun mig lyst til at knibe øjnene sammen og holde mig for ørerne. Mig, der nok mere var som første søndag i advent – et blegt lys med en flamme, der gik ud, hvis nogen åbnede døren.
  - Side 11-12 beskrives Solvejs mor, Ruth: *Ruth var »fuldstændig tyndslidt«, som Pelle indprentede os flere gange*

dagligt. [...] Ruths energi var sitrende som en nedfalden højspændingsledning og havde i ugevis fået os til at bevæge os lydløst omkring. Hvordan forstår du dette citat? Hvad siger det om Ruth og stemningen i hjemmet?

- Side 12 beskriver Solvej rollerne og situationen i familien, og hun stiller et retorisk spørgsmål til sig selv og/eller læseren: *Min lille søster benyttede den mindste lejlighed til at stive min selvtillid af. Det var rørende, men langt mere smertefuldt. Som at blive strøget over håret og sparket over skinnebenet på samme tid. Hvad siger det om tingenes tilstand, når den 8-årige udviser bekymring for den 14-åriges selvværd? Hvad vil du svare på spørgsmålet?*
- Side 13 beskriver Solvej sin familie igen: *Marta. Lau. Konrad. Ruth og Pelle. Alle var de punkter, der holdt sammen på mit liv som stjerner i et stjernetegn. Man kan ikke fjerne et punkt, uden billedet ændrer sig. Forestiller noget andet. Det kan tage lang tid at vænne sig til.*
Hvad siger dette citat om familiens situation? Begrund dit svar.
- Side 16-17 beskriver Solvej den sorg, familien er lammet af, og hvad der sker med dem, da Eddie pludselig dukker op: *Vi havde ikke set Eddie siden Cillas begravelse. Nu stod han her. Uvidende om, at han ved sin blotte tilstedeværelse skubbede os tættere på det, vi frygtede aller mest. Det altopslugende bundløse punktum. Det var sådan, jeg tænkte om Cillas død. Som et punktum. Et sort hul i jorden, vi var gået uden om lige siden, overbeviste om, at vi aldrig ville se lyset igen, hvis først vi styrtede i det. Vi talte aldrig om Cilla. For hver dag der var gået, siden hun døde, blev hullet dybere og dybere, mens vi holdt os på sikker afstand. Indtil nu.*

Hvad siger dette citat om familiens måde at håndtere

sorgen på? Hvilken betydning har gensynet med Eddie for deres sorg?

- Side 22: Hvad siger nedenstående citat om Solvejs bånd til Cilla? Beskriv det med dine egne ord.

Cilla var fire et halvt år, da jeg blev født. Mit pejlemærke. Sammen havde vi ikke brug for andre. Mig og Cilla. Så langt tilbage jeg kunne huske, var jeg fulgt i hælene på min søster. Sammen med Cilla var mit liv i farver. Uden Cilla lignede verden de kedelige stregtegninger i en nyåbnet malebog. At være sammen med Cilla var som at være iklædt et blødt sæt tøj.

- Side 25-26 beskriver Solvej sit og Ruths forhold til Eddie. Læs citatet herunder, og beskriv det med dine egne ord.

Cilla kunne have fået en langt mere attraktiv kæreste end Eddie, men Cilla var tilsyneladende ligeglad, hvilket gik Ruth og mig på nerverne. Vi følte os som deltagere i et spil Sorteper, hvor en medspiller stædigt insisterede på, at gris og svale var et stik, mens vi rev os i håret i frustration. [...] Alligevel var der en forbindelse mellem dem, som var umulig for os andre at ignorere. Når de kiggede hinanden i øjnene, opstod et lukket kredsløb, vi andre var fuldstændig udelukkede fra. Cilla og Eddie var selvforsynende. Selvtilstrækkelige.

- Side 96: Lav en beskrivelse af Ruth, som du har oplevet hende indtil nu. Inddrag eventuelt dette citat: *Jeg fik ondt af Eddie, der stod og flagrede med plantehængeren. Hvorfor kunne min mor ikke fatte det? At der ikke mere fandtes to hold. Vi var alle sammen bare dem, der var tilbage.*

◆ Solvejs udvikling

- I løbet af ugen i Sverige reflekterer Solvej over, hvem hun er, og hvem hun gerne vil være. Lav en beskrivelse

af Solvejs udvikling, hvor du blandt andet inddrager din fortolkning af følgende citater:

- *Men hvor mine søskende var særlige med intellektuelt potentiale, var jeg et omvandrende bluffnummer, når jeg hjemmevant gik omkring i Bogfinken og satte bøger på plads. [...] Jeg var typen, der værdsatte bøgerne udefra. (side 10)*
  - *– Du opfører dig underligt. Ruths blik svirrede som en hveps om mit ansigt. – Du er ikke dig selv. – Hvordan er jeg da? Jeg krammede en serviet. Prøvede at lyde henkastet, mens jeg higede efter svaret på præcis det spørgsmål. HVORDAN ER JEG? SIG DET! (side 58)*
  - *Jeg sad længe og stirrede på de biler. Som om bilerne var svaret på en gåde, jeg forgæves havde forsøgt at løse. Man kan flytte sig, tænkte jeg. Det er muligt at flytte sig. Fra ét sted til et andet. Tanken gjorde mig let om hjertet. Tanken landede som en sten i vandet. Hvorfor havde jeg ikke flyttet mig fra Pil? (side 68)*
  - *Hvem vil du gerne være? [...] Hvis jeg kendte svaret, havde jeg præcis resten af sommerferien til at få indhentet det forsømte. Trin for trin kunne jeg arbejde på de punkter, der adskilte mig fra mit mål. (side 84)*
  - *– Du taler flydende krydderurtesvensk. Måns gav mig en albue i siden. – Det gør jeg faktisk. For en uge siden kunne jeg ikke et ord! Ingegerds blik hvilede på mig. Som om hun fik øje på noget, jeg ikke selv kendte til. Som om der var noget, jeg havde overset. (side 105)*
- ◆ Undersøg betydningen af navnet Solvej. Hvordan passer navnets betydning med den udvikling, Solvej gennemgår i løbet af romanen?

Efter du har læst

- ◆ Vælg en passage fra værket, som du illustrerer. Du kan for eksempel lave en collage; her kan du måske få inspiration ved at undersøge den norske forfatter og illustrator Stian Holes formsprog.
- ◆ Skriv en dialog mellem Pil og Solvej, efter Solvej er kommet hjem fra Sverige. Hvad vil Solvej sige til Pil?
- ◆ Lav en booktrailer til *Hvis Cilla kunne se mig nu*.

Få ideer og inspiration til undervisningen i skønlitteratur med **Høstlitt**:
Følg os på **Facebook** og **Instagram**

